

دانشگاه تهران
گروه ترویج و آموزش کشاورزی

عنوان

بررسی جایگاه تعاونی های دانشگاهی در اشتغال مولد و کارآفرینی

نویسندگان

مستانه غنجدی^۱، آذر هاشمی نژاد^۲، سیداحمد رضا پیش بین^۳

Azar.hasheminejad@gmail.com

۰۹۱۶۳۱۹۹۴۳۷

1. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش کشاورزی دانشگاه تهران
2. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش کشاورزی دانشگاه تهران
3. مدرس ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تهران

چکیده

چالش‌های اشتغال یا موضوع کار و بیکاری نه فقط یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی روز در کشور به شمار می‌آید، بلکه با توجه به میزان رشد جمعیت در دو دهه گذشته می‌توان آن را مهم‌ترین چالش اجتماعی چند دهه آینده نیز به حساب آورد. بنابراین یکی از چالش‌های اساسی و عمده‌ی دولت‌ها، توسعه کارآفرینی خواهد بود. بطوریکه سوق دادن افراد به سوی اشتغال و گسترش فرهنگ کارآفرینی ضروری است. کارآفرینی فرآیند خلق چیزی جدید و متفاوتی است که ارزش ذاتی دارد. در فرآیند کارآفرینی از یک سو فرد و از سوی دیگر محیط نقش کلیدی ایفا می‌کند که تعامل این دو عامل از اهمیت بسزایی برخوردار است. یکی از عوامل محیطی دانشگاه و مراکز آموزش عالی می باشد. امروزه حرکت به سمت دانشگاه کارآفرین تبدیل به چشم اندازی مدرن، جذاب و قابل قبول شده است، زیرا از یک طرف توسعه یک مرکز آموزش عالی به منظور کارآفرینی سیاستی فعالانه است و از طرف دیگر کارآفرینی پاسخی به تغییرات درونی و بیرونی یک دانشگاه می‌باشد. از دیگر عوامل محیطی تعاونی‌ها هستند که متشکل از اجتماع مستقل افرادی به منظور تامین نیازها و اهداف مشترک اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خود، از طریق اداره و نظارت دموکراتیک موسسه‌ای با مالکیت جمعی که با همدیگر به نحو اختیاری توافق نموده‌اند. بنابراین توسعه بخش تعاون در دانشگاه می‌تواند به اشتغال مولد و کارآفرینی کمک شایانی نماید و تأثیر مستقیمی در رشد درآمد ناخالص ملی داشته باشد. لذا مقاله حاضر به روش مطالعه‌ی کتابخانه‌ای درصدد است تا به تبیین نقش گسترش فرهنگ تعاون و کارآفرینی در دانشگاه بپردازد. از این رو ناگزیر به طرح مباحثی نظیر بیان مفاهیم کارآفرینی، تعاونی‌های دانشگاهی، بررسی نقش آنها در اقتصاد کشور و اشتغال و همچنین الگوی پیشنهادی ساختار تعاونی های کارآفرینی در دانشگاه خواهد بود.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، تعاونی های دانشگاهی، اشتغال، دانشگاه کارآفرین

مقدمه

بالا و جوان بودن جمعیت و عدم ایجاد فرصت های شغلی مناسب، برخی از مهم ترین معضلات موجود در اقتصاد ایران می باشد. تعاونی ها بستر مناسبی برای اشتغال دانش آموختگان دانشگاهی و افراد جویای کار می باشد. تعاونی ها می توانند با جمع آوری سرمایه های کوچک اعضا، موسسات بزرگ اقتصادی را ایجاد نماید و زمینه اشتغال افراد جویای کار را فراهم نماید. همچنین فقدان فرصت های شغلی مناسب برای قشر تحصیل کرده و نخبگان جامعه ایران موجب بروز معضل فرار مغزها شده است. با توجه به این موضوع، توجه جدی به موضوع کارآفرینی حائز اهمیت فراوان است. به طوری که اکنون در عرصه جهانی افراد خلاق، نوآور و مبتکر به عنوان کارآفرینان منشا تحولات بزرگی در زمینه صنعتی، تولید و خدماتی شده اند. چرخه های توسعه اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت در می آید. دوره های آموزش کارآفرینی جای خود را در بستر دروس دانشگاهی و در رشته های مختلف باز نموده است و ضرورت توجه به کارآفرینی در دانشگاهها یکی از محورهای دو کنفرانس روسای دانشگاههای اسپانیا در سال ۲۰۰۳ بود. با توجه به اهداف برنامه های سوم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور بحث کارآفرینی از اهمیت خاص برخوردار بوده و توجه صاحب نظران و برنامه ریزان دانشگاهی و امر اشتغال را به شکل فزاینده ای به خود جلب نموده است. اگرچه بحث کارآفرینی در دانشگاه و جدی گرفتن نقش دانشگاهها در ایجاد رابطه کارآفرینی مقوله جدیدی است، لیکن طی دهه های اخیر در بسیاری از کشورها گسترش چشم گیری داشته است. گزارشها حاکی از آن است که امروز در شمار زیادی از دانشگاههای اغلب کشورها، کارآفرینی امری جدی تلقی شده و در مرکز توجه برنامه ریزان مؤسسات آموزش عالی قرار گرفته است. به عنوان مثال در استرالیا از مدل تلفیقی حمایت های دولتی و دانشگاهها برای گسترش روحیه کارآفرینی بهره برده شده است. وسترگارد (۲۰۰۷) معتقد است که بسیار مهم است که درباره تعریف نقش دانشگاههای دولتی، بتوانیم دو عنصر کارآفرینی و تجاری سازی را در مرکز توجه دانشگاه قرار دهیم. البته به طور نسبی کارآفرینی نسبت به آموزش رسمی دانشگاهی، کم سابقه و جوان است. آموزش کارآفرینی از ۱۹۴۰ شروع و در دهه های ۸۰ و ۹۰ گسترش پیدا کرده است. گزارشها حاکی از آن است که دانشگاه WSB-NLU لهستان، یکی از نمونه های مثبت تلفیق آموزش و کار، انعطاف و اثر بخشی استفاده از مزیت رقابت است. همزمان با افزایش هزینه های تحصیلات عالی در انگلستان و سپردن تأمین این هزینه ها از سوی دانشجویان و والدین آنها، بسیاری از دانشجویان نسبت به کار همراه با تحصیل مشتاق شده اند. نتایج تحقیق در چهار دانشگاه انگلیس نشان میدهد، مشاغل در حین تحصیل روی کیفیت تحصیل دانشجویان مؤثر است. این تأثیر هم در بعد مالی است و هم از لحاظ اجتماعی. در کشور ایرلند و سنگاپور، صرف نظر از تفاوت هایشان، هر دو به صنایع و کارآفرینی های محلی و بومی توجه خاص دارند و نسبت به سرمایه انسانی در توسعه و توجه به آموزش و مهارت آموزی کارآفرینی در دانشگاهها رشد پایداری داشته اند. دانشگاه نوسد صربستان نیز نمونه ای از دانشگاهها در کشورهای در حال گذر به مرحله جدید است که سابقه فعالیت های کارآفرینی ندارند، ولی به یک دانشگاه کارآفرین تبدیل شده است. توسعه آموزش کارآفرینی در دانشگاههای آلمان مورد توجه قرار دارد. این آموزشها بر عملی بودن آموزش تأکید دارند که از سوی انجمن تحقیقات کارآفرینی دانشگاهی آلمان حمایت می شود. همان طور که قبلاً هم اشاره شد علاقمندی به پرداختن به کار حین تحصیل در دوره های کارشناسی، در سالهای اخیر در انگلستان رشد فزاینده ای داشته است که این امر پاسخی است به تغییر در اعتبارات مالی تحصیلات عالی و سیاست نیروی بازار کار. پژوهش های کاربردی سوئد نیز در مورد مشاغل جدید بیانگر این واقعیت است که تجارب عملی و مهارت های اجتماعی در رابطه با موفقیت افراد به مراتب مهم تر از آموزش های رسمی

هستند. تزک و گاولیک (۲۰۰۴) نیز معتقدند دانشگاه‌ها بایستی آموزش و مهارت آموزی کارآفرینی را به همه دانشجویان به ویژه آنهایی که علاقمندند که کارآفرین شوند، ارائه نمایند. البته تغییرات سازمانی و نهادی بایستی در تشکیلات دولتی به وجود آید. همانطور که ملاحظه می‌شود، بحث تعامل دانشگاه و کارآفرینی رشد کرده و با شتاب فراوان جنبه عملیاتی پیدا کرده است نمونه‌های فوق‌الذکر موید این امر مهم است. (Nair,P,2008)

اهداف تعاونی های دانشگاهی

- ۱- توسعه و ترویج فرهنگ تعاون در بین قشر دانشگاهی به ویژه دانشجویان و اساتید دانشگاه ها
- ۲- شناسایی علائق و تمایلات واقعی دانشجویان در زمینه کار و راهنمایی ایشان برای اشتغال در شغل مورد نظر در قالب تعاونی از بدو ورود به مراکز دانشگاهی
- ۳- آموزش عملی و کارآموزی دانشجویان در زمینه های مرتبط با رشته های تخصصی آن ها
- ۴- سازماندهی، حمایت و توانمند سازی گروه های همسان (از نظر گرایش های علمی و حتی ویژگی های اجتماعی و اقتصادی مشترک و...) در قالب واحد های کسب و کار تعاونی
- ۵- کاهش دوران انتظار برای اشتغال دانش آموختگان
- ۶- ترویج و تقویت روحیه کارآفرینی و و کار گروهی در بین دانشجویان و به تبع آن توسعه کار آفرینی در دانشگاه ها
- ۷- ایجاد فرصت مشارکت و اثر بخشی دانشجویان و اساتید در فعالیت های اقتصادی
- ۸- توسعه و تشکیل شرکت های تعاونی دانشجویان و فارغ التحصیلان
- ۹- کاربردی کردن تحصیلات دانشگاهی دانشجویان (ثمری و همکاران، ۱۳۸۷)

ضرورت و اهمیت تعاونی های دانشگاهی

متأسفانه کسانی که در مراکز آموزشی و دانشگاهی کشورمان ، تحصیلات خود را به پایان می رسانند ، اغلب به دلیل نداشتن تجربه کاری با مشکلات بسیاری مواجه اند. آن ها اغلب توان مالی و اعتمادبه نفس لازم برای شروع کسب و کار مناسب را ندارند . اغلب فارغ التحصیلان بیشتر تمایل به پشت میز نشینی و استخدام در نهادهای رسمی (دولتی و غیر دولتی) داشته و کمتر به این می اندیشند که به عنوان یک کارآفرین عمل کرده و ایده ها و آموخته های خود را که اغلب همراه با ابتکارات و نوآوری های فردی و جمعی است در قالب یک حرفه یا شغل پیاده سازند. از سوی دیگر، اشتغال در زمینه های مرتبط با رشته تحصیلی مهمترین آرزوی هر دانش آموخته دانشگاهی است که متأسفانه به یک چالش خوف انگیز برای قشر تحصیل کرده کشورمان که نقش سلول های بنیادی را در بدنه جامعه ایفا می کنند تبدیل شده است.(ثمری و همکاران، ۱۳۸۷)

اعضای تعاونی های دانشگاهی

اعضای این نوع تعاونی ها کلیه ی دانشجویان ، دانش آموختگان و اساتید می باشند و در برخی از موارد دانش آموزان مدارس خودشان را به صورت تعاونی هایی در نهادهای آموزشی شان سازمان دهی می کنند و اغلب به فعالیت های مصرفی می پردازند.

در شرایط خاص و با نظر دانشگاه (مراکز کارآفرینی) کارآفرینان، صاحبان مشاغل حتی نخبگان، کارکنان دانشگاه و خیرینی که علاقه مند به اشتغال پایدار و مفید دانش آموختگان دانشگاهی هستند ، می توانند جزء مخاطبان باشند. باید توجه شود که حتی المقدر تعاونی های مورد نظر با ترکیب حداکثری از بین دانشجویان ایجاد شود. (Nair P,2008)

مزیت های بخش تعاونی های دانشگاهی

- ۱- ایجاد بستر تفکر کارآفرینی و ارزش آفرینی در دانشجویان
- ۲- ایجاد روحیه اعتماد به نفس و خودباوری
- ۳- ایجاد شرایط برای بروز نوآوری ها و تبدیل ایده ها به یک فعالیت عملی
- ۴- ترویج فرهنگ کار گروهی ، به عنوان یک سازوکار مهم برای توسعه ی کشور
- ۵- تلفیق و ترکیب دانش تئوری با فعالیت های عملی
- ۶- فراهم شدن امکان آزمون و خطا با ریسک بسیار کم و آمادگی برای ورود به دنیای کار و فعالیت
- ۷- ایجاد و تقویت روحیه ی استقلال در دانشجویان(پاپ زن،۱۳۸۷)

سرمایه و منابع مالی در تعاونی های دانشجویی

منابع اجرای طرح می تواند از محل های مختلفی تامین گردد. هر چند بخشی از آورده اولیه طرح می باید از محل پس انداز از دانشجویان تامین گردد. اولیاء دانشجویان و یا افراد خیر می توانند به واحدهای توسعه کارآفرینی و تعاون دانشگاهی برای تامین این منابع کمک مالی نمایند. سرمایه تعاونی های دانشجویی از محل آورده اعضا به میزان حق السهم اعضای تعاونی و طبق مصوبات اساس نامه در اینگونه تعاونی ها خواهد بود.

این مبلغ حداقل معادل میزان آن در سایر تعاونی های با موضوعات مشابه و مطابق قانون خواهد بود. همچنین تسهیلات و اعتبارات تخصیصی به این تعاونی ها از محل منابع در اختیار دستگاه های همکار در طرح (که آیین نامه میزان و نحوه اعطای تسهیلات تعیین و اعلام خواهد شد) به شرح زیر خواهد بود:

- قرض الحسنه (صندوق تعاون، صندوق رفاه دانشجویان ، بانک توسعه تعاون، صندوق مهر رضا)
- اعتبار تعاونی های دانشجویی و یا واحدهای توسعه کارآفرینی و تعاون دانشگاهی در دانشگاه
- اعتبارات تبصره های بودجه(طرح های زود بازده، وجوه اداره شده ، منابع دفتر فناوری ریاست جمهوری)
- منابع داخلی صندوق ها و موسسات مالی و بانک ها

وزیر تعاون اعتبار مورد نیاز برای تشکیل هر تعاونی دانشگاهی را ۱۵ میلیون ریال عنوان کرد و افزود ، ۷۰ درصد این اعتبار از سوی وزارت تعاون و ۳۰ درصد مابقی توسط دانشگاه جامع علمی کاربردی تامین خواهد شد، این اعتبار به هر یک از تعاونی ها که یک طرح واقعی را با رعایت اصول توجیه پذیری امکان سنجی تدوین کرده باشند ، اختصاص می یابد. با تشکیل بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه گذاری در آینده نزدیک هزینه ی قابل توجهی از فعالیت

های تعاونی های دانشگاهی توسط این بانک تامین خواهد شد، مابقی حمایت های مالی از سوی وزارت تعاون و وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری صورت خواهد گرفت. (ثمری و همکاران، ۱۳۸۷)

ساختار تعاونی های دانشگاهی (Movery.DC,2004)

الف) مقدمات مورد نیاز:

- ۱- تهیه طرح اولیه
- ۲- انعقاد تفاهم نامه
- ۳- فراهم نمودن زمینه ارائه آموزش
- ۴- پیش بینی تمهیدات لازم
- ۵- توسعه شبکه های ارتباطی بین تعاونی ها و اعضاء
- ۶- طراحی واحدهای درسی کارآفرینی و تعاون و ...

ب) مجریان طرح:

- ۱- مراکز کارآفرینی دانشگاهی
- ۲- واحدهای دانشگاهی دولتی
- ۳- واحدهای دانشگاهی آزاد و غیر دولتی

پ) هماهنگ کننده:

- ۱- وزارت تعاون با همکاری وزارت خانه های علوم، بهداشت و دانشگاه آزاد اسلامی
- بر اساس اساسنامه

ت) الزامات اجرایی طرح:

- ۱- تأمین اعتبارات کم بهره
- ۲- تسهیل در شرایط
- ۳- کانالیزه نمودن فرآیند
- ۴- ارائه آموزش مداوم
- ۵- رفع موانع
- ۶- تامین بازار و ...

ج) جمعیت هدف:

- ۱- دانشجویان
- ۲- فارغ التحصیلان
- ۳- اساتید
- ۴- نخبگان

چ) منابع انسانی:

- ۱- استخدام نیروهای مورد نیاز از بیرون
- ۲- کمک دانشگاه با مامور کردن برخی از پرسنل دانشگاه در تعاونی

ح) سازمان اجرایی طرح:

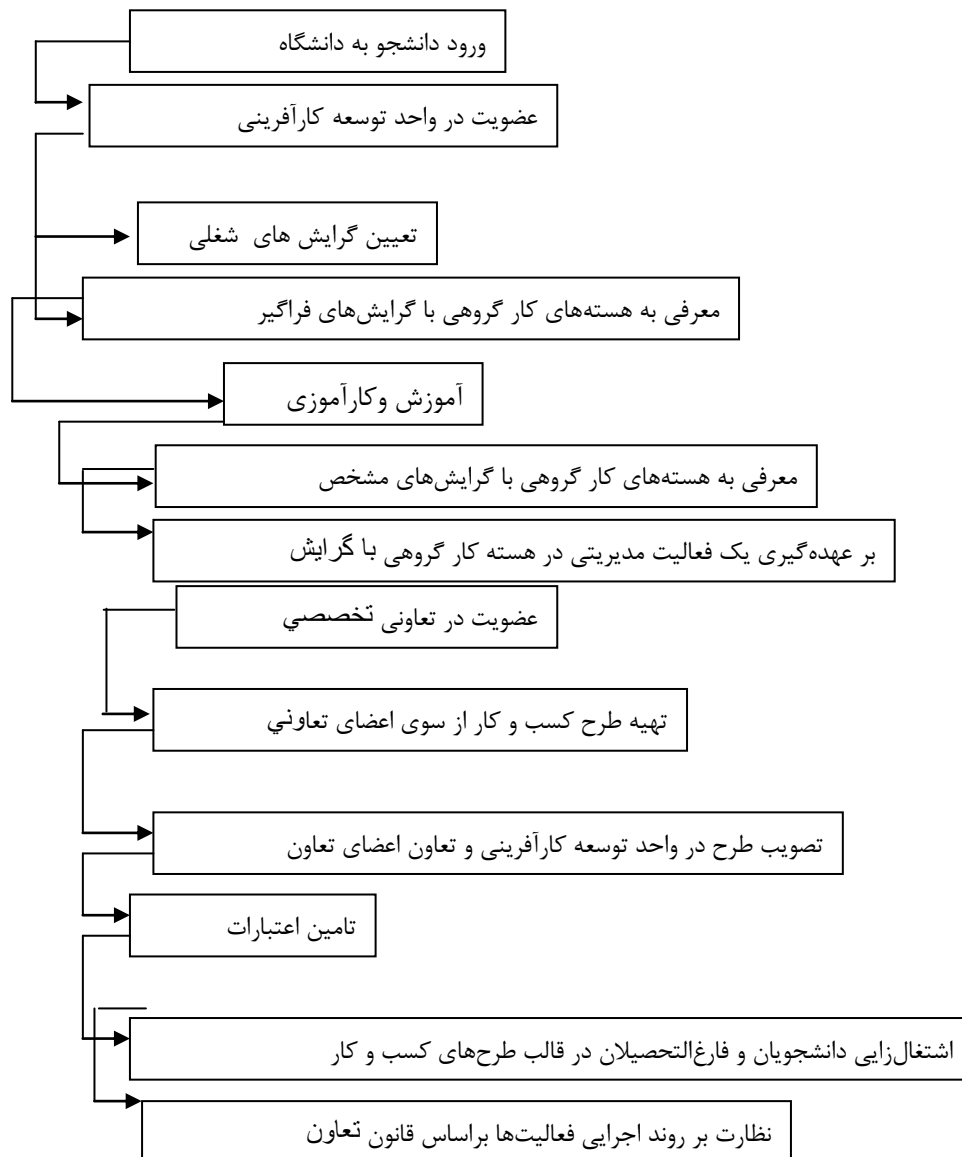
- کمیته مرکزی تشکیل تعاونی های دانشگاهی
- ۱- کمیته های تخصصی و فرعی
 - ۲- طرح ها و آئین نامه ها
 - ۳- دفتر توسعه تعاون و کارآفرینی

خ) سرمایه:

- ۱- حداکثر ۳۰ درصد دانشگاهها با مراکز کارآفرینی
 - ۲- اساتید و کارکنان
 - ۳- اندوخته دانشجویان
 - ۴- تسهیلات و اعتبارات
- قرض الحسنه -
اعتبار تعاونی اعتبار دانشجویی -
اعتبارات تبصره های بودجه -
منابع داخلی صندوق ها و موسسات مالی

مراحل شکل گیری تعاونی های کارآفرینی دانشگاهی

مراحل شکل گیری تعاونی های کارآفرینی دانشگاهی (موتمنی، ۱۳۸۷)

کارآفرینی

کارآفرینی فرایند خلق چیزهای جدید با ارزش، از طریق اختصاص زمان و تلاش مورد نیاز، در نظر گرفتن ریسک های مالی، روانی و اجتماعی همراه، رسیدن به پاداش های منتج پولی و رضایت فردی و استقلال می باشد. (Metha, 2008) کارآفرینی در بخش تعاون فعالیتی اقتصادی و اجتماعی محسوب می شود. چرا که نوآوران اقتصادی

وارد عرصه اقتصاد تعاونی می شوند و با همکاران و سایر اعضا شرکت یک جامعه محلی ملی و یا بین المللی تشکیل می دهند. در ارتباط مستمر و پیوسته با یکدیگر با همکاری و تعاون در جهت تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی خود گام بر می دارند.

کارآفرینی و رشد اقتصادی

اکثر اقتصاددانان بر این عقیده اند که کارآفرینی پاسخگویی برای رقابت و نوآوری در فعالیتهای کسب و کار جهانی است. اگرچه رابطه بین کارآفرینی و رشد اقتصادی در یک چرخه عادلانه پیچیده شده است ولی بدین معنی است که کارآفرینی به رشد اقتصادی کمک میکند و رشد اقتصادی در فعالیتهای کارآفرینانه را بالا می برد. ناظر کارآفرینی جهانی (GEM) داده های تجربی در قالب جدول فعالیتهای کارآفرینانه کل و درآمد ملی (GDP سرانه) برای ۳۴ کشور مشارکت کننده در GEM سال ۲۰۰۴ جمع آوری نموده است شواهد نشان میدهد که یک رابطه U شکل بین فعالیتهای کارآفرینانه و GDP سرانه وجود دارد. کشورهایی که دارای هر دو سطح رشد اقتصادی بالا و پایینی هستند فعالیت کارآفرینانه بالایی را تجربه می کنند. فعالیتهای کارآفرینانه متأثر از شرایط سیاسی است. رابطه غیر خطی بین فعالیتهای کارآفرینانه و GDP سرانه یک تناسب پایدار دارد. ارگانسکی بیان کرد که عوامل سیاسی در کشورهای بسیار فقیر بیشترین اهمیت را دارد اما در کشورهای ثروتمند تاثیر عوامل سیاسی بر نرخ رشد اقتصادی کاهش می یابد. (موتمنی، ۱۳۸۷)

کارآفرینی فرصتهای شغلی را به وجود آورده و رشد اقتصادی را ارتقاء می بخشد. در سال ۱۹۸۰ طبق تحقیقات GEM ، ۵۰۰۰ شرکت بیش از ۳۴ میلیون شغل جدید به وجود آورده اند. هم اکنون توسعه کارآفرینانه مرحله مهمی در بخش عمومی سیاست است. موسسه کسب و کارهای کوچک ایالت متحده هر ساله صدها میلیون دلار روی برنامه های حمایت از کسب و کارها هزینه می کنند. (Jabco.M,2003)

کارآفرینی ابتکاری، کار آفرینی ابداعی

کارآفرینی ابداعی هر گونه کوششی در جهت خلق یک ابتکار جدید مثل خوداشتغالی، کسب و کار جدید یا توسعه کسب و کار موجود است. (Jabco,2003) ، در مقابل کار آفرینی ابداعی مرتبط با روش های جدید و متفاوتی است که کسب و کار موجود می تواند به اجرا درآورد. راه اندازی مشاغل کارآفرینانه معمولاً کارآفرینی ابتکاری به شمار می آید این در حالی است که برانگیختن تفکر کارآفرینانه در در سازمان های موجود به عنوان کارآفرینی ابداعی شناخته می شود. در کشورهای ثروتمند کارآفرینی ابتکاری بارشده تولید ناخالص داخلی (GDP) همراه است و نقش آن در رشد بلند مدت اقتصادی به اثبات رسیده است (Jabco,2003)

در بسیاری از موارد نهاد کارآفرین به یک سازمان متکی به خود تبدیل می شود، بنابراین می تواند رشد خود را به خوبی رشد محیط اطرافش یا در برخی سبک های کاری که درگیر آن است تسهیل کند. فعالیت های کارآفرینانه نقش مهمی برای افراد، سازمان ها و اجتماعات ایفا می کند.

تعامل میان تعاونی و کارآفرینی

شواهد و قرائن موجود در جامعه، حاکی از این است که تعاونی بستر مناسبی برای کار آفرینی و کارآفرینی به منزله یکی از پیش شرط های موفقیت تعاونی بوده و میان این دو رابطه محکمی وجود دارد. هنگامی که کارآفرینی به حوزه تعاونی

وارد می شود می توان امیدوار بود که تعاونی با بهره گیری از فاکتورهایی از قبیل "خلاقیت و نوآوری"، "شناسایی و بهره گیری از فرصت ها" و "ریسک پذیری" می تواند در فضای رقابتی کسب و کارها جایگاه قابل قبولی را برای خود ایجاد کرده و موفق عمل نماید. همانطور که می دانیم "خلاقیت" توانایی خلق فکرهای جدید است که این فکرها ممکن است به ایجاد محصولات یا ارائه خدمات جدید منجر شود. "نوآوری" نیز عبارت است از جست و جوی خلاق یا غیر عادی راه حل های تازه برای رفع نیازها و مسائل موجود. نوآوری و خلاقیت از اجزای لاینفک کارآفرینی اند و بهره گیری از این ویژگی های کارآفرینانه در تعاونی می تواند با ایجاد مزیتی رقابتی، زمینه موفقیت تعاونی را در میان کسب و کار مشابه، فراهم آورد. (Schertler.A,2003)

از سوی دیگر محیط اقتصادی که پیوسته در حال تحول است، جریان پیوسته ای از فرصت های بالقوه را فراهم می آورد به شرط آنکه فرد بتواند ایده های نافع را در بحبوحه یک وضعیت آشفته و نیز بدبینی که در چنین محیطی نفوذ می کند بکار گیرد. شناسایی منابع فرصت به عنوان یکی از اجزای لاینفک کارآفرینی است و بهره گیری از آن در نظام تعاونی می تواند موفقیت در عرصه اقتصادی را برای تعاونی به عنوان یک بستر مناسب برای کارآفرینی با توجه به هویت تعاونی و نقش آن در شکوفایی ویژگی های کارآفرینانه، مورد بررسی قرار بدهد. برای آشنایی با هویت تعاونی می توان به بیانیه اتحادیه بین المللی تعاون درباره هویت تعاونی استناد نمود که در آن اصول تعاونی ها شامل موارد ذیل می باشند:

- عضویت اختیاری و آزاد
- کنترل دموکراتیک توسط اعضا
- مشارکت اقتصادی اعضا
- خودگردانی و عدم وابستگی
- آموزش، کارورزی و اطلاع رسانی
- همکاری بین تعاونی ها
- توجه به جامعه

بنابر بیانیه مذکور، تعاونی ماهیتا فضای مناسبی است که می تواند نیاز های سازمانی کارآفرینان را برآورده سازد. برخی از این نیازها عبارتند از :

- نیاز به توجه، اعتماد، احترام، تشویق و حمایت
- نیاز به آزادی در انتخاب نقش خود در سازمان
- نیاز به آزادی در انتخاب همکاران و پرسنل خود
- نیاز به آزادی از زنجیره فرمان و سلسله مراتب سازمانی
- نیاز به آزادی از کارهای تکراری، روزمره و یکنواخت
- نیاز به اطلاعات به موقع، موثق و مرتبط
- نیاز به آموزش
- نیاز به سرعت عمل (رحیمی، ۱۳۸۷)

یکی از دلایل عدم رشد و موفقیت کارآفرینان، وجود مقررات دست و پا گیر اداری، وجود بروکراسی اداری و مقررات بعضا زائد و وجود فشارهای درونی و خارجی تحمیلی می باشد که موجب به وجود آمدن محدودیت های فراوانی در جهت نیل به ساده ترین اهداف اقتصادی می شود. چنین محیطی باعث سرخوردگی و حتی فرار کارآفرینان می

شود زیرا آنان جای برای بیان و ابراز ایده های خود نمی یابند و خود را در کمند بوروکراسی و روابط ناسالم سازمان های تصمیم گیرنده می بینند. به همین دلیل آنها نیز به خیل جامعه بی تحرک و ساکنی می پیوندند که حاصل شرایط و محدودیت های موجود می باشد. کنترل دموکراتیک تعاونی به دست اعضا که در بیانیه به آن اشاره شده است، فضای مناسبی را به منظور ارضای حس استقلال طلبی یا نیاز به استقلال به عنوان یک نیروی انگیزشی مهم برای کارآفرینان فراهم می آورد. بررسی منابع موجود در زمینه کارآفرینی نشان می دهد که نظام خشک دیوان سالاری به هیچ وجه مورد رضایت خاطر کارآفرینان نیست و استقلال طلبی یکی از ویژگی های مهمی است که سبب می شود که کارآفرینان به اهداف و رویاهای خود دست یابند. به همین دلیل فضای حاکم بر تعاونی، آزادی عمل برای کارآفرینان به ارمغان می آورد و می تواند بعنوان یک بستر مناسب، کارآفرینان را در جای خود دهد.

نقش تعاونی دانشگاهی در توسعه کار آفرینی

به طور کلی می توان تاریخچه تعاون در جهان را از نظر اقتصادی به دو دوره تقسیم کرد: دوره اول از آغاز زندگی اجتماعی انسان آغاز می شود و از قرن پانزدهم میلادی به تدریج تحول می پذیرد تا این که به شکل کنونی در می آید. دوره دوم با انقلاب صنعتی و انقلاب فرانسه، قرن هیجدهم میلادی شروع می شود که دارای تعریفی مخصوص به دوران خود است، بنابراین دوره اول را عصر تعاون اجتماعی و دوره دوم را اصل تعاون صنعتی یا علمی می نامند. (Siegel.DS, 2003) کسانی که در مراکز آموزشی و دانشگاهی کشورمان، تحصیلات خود را به پایان می رسانند، اغلب به دلیل نداشتن تجربه کاری با مشکلات مواجه اند. آنها اغلب توان مالی و اعتماد به نفس لازم برای شروع کسب و کار را ندارند. از سوی دیگر اشتغال در زمینه های مرتبط با رشته های تحصیلی مهمترین آرزوی هر دانش آموخته دانشگاهی است که متأسفانه به یک چالش خوف انگیز برای قشر تحصیل کرده کشورمان که نقش سلول های بنیادی را در بدنه جامعه ایفا می کنند، بدل شده است. بخش تعاون اقتصاد ایران در پی ایجاد اشتغال، کاهش حجم تصدی گری دولت، تحکیم و توسعه ی مشارکت های مردمی در فعالیت های اقتصادی و اجتماعی و بهره مندی جامعه دانشگاهی از مزایای این بخش بوجود آمده است. توسعه بخش تعاون دارای مزایای بسیار زیادی است که از آن جمله می توان به توزیع عادلانه تر منابع و ثروت ها و از همه مهمتر نقش این ساختار مدیریتی در جذب و تبدیل ایده ها، ابتکارات و نوآوری ها به مشاغل پایدار اشاره نمود. بنابراین توسعه ی این بخش به طور یقین پاسخی مناسب برای مشکلات پیش روی دانشگاهیان جویای کار می تواند باشد. چون در این بخش افراد در کنار یکدیگر از تجارب و منابع هرچند اندک همدیگر برای پیشبرد اهداف فردی و جمعی بهره برده وبا اعتماد به نفس بیشتری وارد عرصه کار می شوند. در عین حال به میزان سهمی که در فرآیند کار ایفا می کنند از منافع آن نیز بهره مند می شوند. از سوی دیگر، دانش آموختگان دانشگاهی و حتی دست اندرکاران دانشگاهها در کشور از مزایای این بخش در کارآفرینی اطلاع چندانی ندارند و به همین دلیل استقبال چندانی نیز از ورود آن نمی نمایند. این در حالی است که در کشورهای پیشرفته، برخی نهادهای متشکل از جوانان با ساختار مدیریت تعاونی، نقطه آغازین ورود افراد در بازار حرفه ای کسب و کار و هدایت آنها برای تشکیل تعاونی های موثر و موفق پایه گذاری نموده اند. براساس این پیشنهاد می شود تا واحدی زیر نظر مراکز کارآفرینی دانشگاهها و در صورت نداشتن مراکز کارآفرینی زیر نظر مستقیم روسای دانشگاهها به عنوان یک تشکل مشاوره ای و راهنمایی در قالب هدایت و حمایت به تعاونی تاسیس شده تا ضمن اشاعه فرهنگ تعاون، از نزدیک تماس بین دانشجویان و رشته های مختلف را با کسب و کار واقعی برقرار نمایند. این دفاتر اعتماد به نفس لازم را در افراد برای تشکیل شرکت ها و موسسات تعاونی ایجاد کرده، آموزش های توانمندسازی رابه آنها می دهد، بسته

کارآموزی را در این زمینه فراهم می آورد و در نهایت ساماندهی افراد متخصص را در قالب تعاونی ها دنبال می کند . نحوه فعالیت های این دفاتر به نحوی است که افراد دانش آموخته را پس از فراغت از تحصیل رها نکرده و همچنین هدایت و ارتقای سطح مدیریتی ، علمی و فنی شرکت ها و موسسات ایجاد شده را به عنوان هدف دنبال می نمایند. (مومنی، ۱۳۸۷)

نتیجه گیری

با توجه به اهمیتی که کارآفرینی در رشد اقتصادی کشور دارد. توجه بیشتر به فعالیت هایی که به کارآفرینی کمک می کند اهمیت زیادی دارد، برای این امر مهم قوا نین کشور فرصت هایی را در اختیار کارآفرینان قرار داده است به خصوص سیاست های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی این امکان را فراهم آورده که با تأسیس شرکت های تعاونی و استفاده از مزایای در نظر گرفته شده کارآفرینان بتوانند به مشاغل مورد علاقه خود در قالب تعاونی ها رو آورده و از مزایای به وجود آمده بهره ببرند همچنین با توجه به اهمیتی که دانشگاه ها در تولید دانش و نیروی انسانی ماهر دارند و همچنین نرخ بالای بیکاری قشر تحصیل کرده، تشکیل تعاونی های دانشگاهی می تواند نقش تاثیر گذاری در اشتغال زایی، بهره گیری از تخصص های انسانی موجود در دانشگاه، نزدیک کردن دانشگاه به صنعت، آموزش علمی دانشجویان، کمک به دولت با پرورش نیروهای کارآفرین و ... ایفا نماید. تعاونی های دانشگاهی زمینه اشتغال افراد جویای کار را بوجود می آورند و حضور آنان را در بازار کار داخل و خارج از کشور قانونمند می نمایند. همچنین تأثیر تعاونی های دانشگاهی در توسعه کارآفرینی و رشد اقتصادی کشور نیز قابل ملاحظه خواهد بود.

با شکل گیری و هدایت و سازماندهی دقیق این تعاونی ها می توان دانشگاه را تبدیل به نهادی مستقل کرد که دانش و تجربه را در هم آمیخته، افرادی کارآفرینی تحویل جامعه می دهد. از این رو می توان امیدوار بود که باره اندازی گسترده تعاونی های دانشگاهی در دانشگاه و اداره دموکراتیک آن ها، بتوان گام مهمی در توسعه کارآفرینی و ایجاد اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی برداشت، البته این امر مستلزم توجه خاص به اصول و ارزش های تعاونی است.

پیشنهادها

- افزایش سطح آگاهی افراد بیکار و فارغ التحصیلان دانشگاهی و مراکز آموزش عالی از فعالیت های بخش اقتصاد تعاونی
- ایجاد آمادگی در فارغ التحصیلان دانشگاهی برای تشکیل تعاونی جهت ایجاد اشتغال
- جلب و هماهنگی حمایت ها و کمک ها و تسهیلات و امکانات دولتی و خصوصی در شکل های تعاونی دانشگاهی با همکاری دستگاه های اجرایی ذیربط
- از میان بردن موانع توسعه تعاونی های دانشگاهی
- برگزاری دوره های تخصصی و عمومی آموزش کارآفرینی و اشتغال
- ایجاد دفتر اشتغال در دانشگاه با همکاری اساتید، دانشجویان و بخش تعاون و فارغ التحصیلان دانشگاهی جهت جذب در بخش تعاون و تشکیل تعاونی هدایت گردید
- حضور متخصصان و دانش آموختگان در تعاونی های دانشگاهی
- جهش و تحول اساسی در بخش تعاونی دانشگاهی

- ایجاد بانک اطلاعاتی و خدمات مشاوره ای برای بکارگیری محصولات دانشگاهی
- ضرورت دارد مسئولان و مدیران تعاونی ها ی دانشگاهی با درک اهمیت و حساسیت موضوع متناسب با شرایط داخلی پیامدهای جهانی شدن اقتصاد و بهره مندی از دانش فن آوری روز و برقراری و ایجاد پیوندهای استراتژیک با دیگر تعاونی ها برای تحقق کارآمد اصول و ارزش های تعاونی و اهداف پیش بینی شده در سیاست های اصل ۴۴ بکوشد
- مناسب کردن فضای عمومی کشور برای حمایت از فعالیت های اقتصادی در بخش تعاونی
- ایجاد ارتباط مناسب بین مراکز کار و تولید و افراد جویای کار از طریق تعاونی های کارمایی در دانشگاه
- آموزش اصول و فرهنگ تعاون و شیوه های کار گروهی و مشارکت در دانشگاه
- ایجاد معاونت اشتغال در وزارت تعاون و ایجاد کردن زمینه های اشتغال برای افراد فارغ التحصیل دانشگاهی
- تبیین شرایط محیطی لازم برای پرورش و رشد استعدادهای خلاق در دانشگاه
- انجام پژوهش به منظور شناخت موانع کارآفرینی و ویژگی های مرتبط به آن در سطح هر منطقه

فهرست منابع

- ۱- پاپ زن، ع، تعاونی دانشجویی رویکردی نو در گسترش اندیشه کارآفرینی در دانشگاه تجربه دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه، تعاون، شماره ۱۹۶، آبان ۱۳۸۷.
 - ۲- ثمری و همکاران، خلاصه کلیات طرح تاسیس واحدهای توسعه کارآفرینی و تعاون دانشگاهی، اولین کارگاه آموزشی تعاونی های دانشگاهی ایران، ۱۳۸۷.
 - ۳- رحیمی و همکاران، تبیین جایگاه تعاونی ها در موفقیت کارآفرینان، تعاون، شماره ۱۶۹، آبان ۱۳۸۷.
 - ۴- موتمنی و همکاران، نقش تعاونی های دانشگاهی در توسعه کارآفرینی، تعاون شماره ۱۹۵، مهر ۱۳۸۷، کارآفرینی، جلد اول.
- 5- dynamic panel data analysis, No.(2007), Technology and finance working papers from United Nation university , Institute for new technologies, 2003. Entrepreneurship
- 6- Jabco M, Lundqvist M, Hellsmark H.(2003). Entrepreneurial transformations in the Swedish university system: the case of Chalmers University of Technology. Research Policy (2003) 32 (9):1555-1568.
- 7-Movery DC, Nelson RR, Sampat BN, Ziedonis AA.(2004). Ivory Tower and Industrial Innovation. University Industry Technology Transfer Before and After the Bayh-Dole Act(2004)
- 8-Metha R.(2008). Cooperatives Action and youths prescriptive Strategy. International Workshop on setting up university/campus Co-operatives. 5,6 May 2008 –IRAN-Tehran
- 9- Nair P .(2008). university/ Campus Activities in Asia-Pacific and The role of ICA in Developing university/Campus. International Workshop on setting up university/campus Co-operatives. 5,6 May 2008 –IRAN-Tehran
- 10-Schertler, Andera, Driving forces of venture capital investment in Europe:
- 11-Siegel DS, Waldman DA, Atwater LE, LINK AN.(2003). Commercial knowledge transfer from universities to firms: improving the effectiveness of university-industry collaboration. Journal of High Technology Management Research (2003a) 14(1):111-133.
- 12-Vestergaard, j. (2007). The entrepreneurial university revisited: conflicts and the importance of role setaration. Social epistemology, No: 21(1)

Study of university cooperatives' role in productive employment generation and entrepreneurship

Mastaneh Gangi, Azar Hasheminejad, and A. R. Pishbin

Abstract:

Employment challenges are accounted not only as one of the important social issues in our country today, but also as worlds' most important social challenge in the early future. Accordingly, entrepreneurship would be one of the government's most fundamental challenges, so that encouraging individuals to employment and expanding the entrepreneurial culture is necessary. Entrepreneurship is the process of producing something new and different, which has a valuable nature. Interaction of the individual, on one side, and his/her living environment, on the other side, play key roles in entrepreneurship development. Nowadays, seeking for entrepreneur universities has become a modern, attractive and acceptable outlook. Since on one side, development of high-education centers for entrepreneurial purpose remarks an active policy and, on the other side, entrepreneurship triggers internal and external changes in the universities. The cooperatives are one of the environmental factors that are formed via association of independent individuals in order to supply their common social, economic, and cultural needs and goals through democratic inspection and management of a group-owned enterprise. Therefore, promotion of cooperative businesses in universities can highly contribute to productive employment and entrepreneurship, and have direct impacts on the national gross income. This library studied article tends to state the role of entrepreneurship and cooperative culture extension in universities. It should, therefore argue on the concepts of entrepreneurship and university cooperatives, and study their roles in country's economy, employment, and also elaborate on the proposed structural pattern of universities' entrepreneurial cooperatives.

Key words: Entrepreneur, University Cooperatives, Employment, Entrepreneur University